

ПІДВИЩЕННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ

Берендєєва А.І., доцент кафедри теорії та історії держави і права ОДУВС, к.ю.н.

На сьогодні увага громадськості в Україні прикута до реформаций, які відбуваються у сфері правоохоронних органів. Найбільшу зацікавленість викликає реформа поліції. Хоча заплановано здійснити перебудову всієї поліцейської системи, на сьогодні основний акцент робиться на роботу патрульної поліції, оскільки саме її перебудова є найбільш радикальною. Також вагомим чинником підвищеної уваги суспільства є грамотна піар-кампанія, яка проводиться з цього приводу.

Не можна сказати, що це перша реформа, що здійснюється в незалежній Україні. Зрозуміло, що певні перетворення відбувалися час від часу, але ніколи ще реформа не носила такого яскравого характеру та не була так активно висвітлена засобами масової інформації, в тому числі і в багатьох зарубіжних країнах. Передбачаючи скептичні зауваження з цього приводу, хочеться зауважити, що, на нашу думку, не зважаючи на певні недоліки, які, безумовно, присутні були би у будь-якому разі, створення нового зразку патрульної поліції – значний крок вперед у розвитку держави. Інше питання, що реалізація цієї реформи вельми недосконала та потребує ще вирішення багатьох нормативних, організаційних, матеріально-технічних, кадрових та інших питань, але, загалом, сама ідея створення поліції нового зразка – дуже вдала.

Ми не будемо перелічувати всі переваги нової поліції, а зосередимося на одному із найголовніших, на наш погляд, надбань цієї реформи – а саме на впровадженні принципу партнерства поліції з населенням. Хочеться наголосити, що мова йде саме про реалізацію, оскільки цей принцип не є новим, більш того, за роки незалежності держава активно залучалася до впровадження цього принципу в життя. Це проявлялось у фінансуванні проведення різноманітних досліджень у цій сфері (так, наприклад, у 2000-2002 роках дослідницькою групою, до складу якої входили представники Національного університету внутрішніх справ та Белгородського юридичного факультету МВС РФ було проведене порівняльне дослідження, присвячене впливу довіри міліції і населення на поліпшення криміногенної ситуації, робота фінансувалась за рахунок гранту Інституту відкритого суспільства [1, с. 200]); у прийнятті цільових програм сприяння розвитку взаємовідносин міліції та населення (наприклад, у 1999 році МВС України була розроблена Програма розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням на 2000 – 2005 роки [2]); у активізації наукових розробок із зазначеної тематики (можна назвати наступні кандидатські дисертаційні дослідження: Московець В.І. «Взаємодія населення з міліцією: стан та шляхи удосконалення», Джафарова О.В. «Правові основи партнерства міліції і населення», Черноусов А.М. «Соціальна експертиза програм взаємодії міліції і населення», Гаврилюк Т.Д. «Адміністративно-правові засади співпраці міліції (поліції) з населенням: європейський досвід», тощо, не говорячи вже про велику кількість наукових публікацій з цієї тематики О.М. Бандурки, В.Л. Грохольського, С.М. Гусарова, О.Н. Ярмиша, В.К. Колпакова, В.О. Соболев, Ю.О. Свеженцевої, О.В. Поколодної та інших).

Таким чином, питанню взаємодії тоді ще міліції та населення приділялася значна увага. В результаті різноманітних досліджень були сформульовані пені рекомендації щодо удосконалення такої взаємодії, більшість з них була впроваджена в життя. Але, не дивлячись на це, рівень готовності громадян співробітничати з міліцією залишався вкрай низьким.

Сьогодні рівень довіри населення до поліції значно вище. Причин цьому декілька. На наш погляд, дуже важливою умовою підвищення довіри людей – правильна позиція держави у цьому питанні, яка з самого початку створювала позитивний імідж працівників поліції. У сучасному світі засоби масової інформації відіграють надзвичайну велику роль у формуванні правосвідомості людей. Тому постійне висвітлення позитивних моментів спочатку навчання, а потім вже і службової діяльності поліцейських створювали передумови для позитивних очікувань людей.

Необхідно зауважити, що зараз дуже велика увага приділяється становленню партнерських відносин поліції із населенням. Але сам термін «партнерство» передбачає, що обидві сторони прагнуть до співпраці, взаємодії. І якщо зі сторони держави прикладаються значні зусилля з цього приводу, то необхідно розуміти, що встановлення дійсно рівноправних відносин, що розуміється під словом «партнерство», можливо лише тоді, коли є дійсне бажання обох сторін. І якщо зі сторони поліцейських дійсно є прагнення налагодити контакт з населенням, то громадськість не завжди відкрита до конструктивного діалогу. І це є великою проблемою, яку подолати доволі тяжко.

Подолати таку проблему штучно не можливо. Як би себе не поводити поліцейські, які би не розроблялися програми встановлення партнерства, все це буде нагадувати гру в одні ворота, оскільки така моральна якість, як довіра, не може бути викликана штучно. Тут мова може йти лише про створення такої правосвідомості у суспільстві, яка формувала би високу правову культуру населення. Нажаль, в Україні рівень правової культури низький, у суспільстві переважає правовий нігілізм, що створює значні перепони у налагодженні партнерських відносин.

З цього приводу значну увагу необхідно приділити правовому вихованню населення. За багаторічну історію свого існування поліція сприймається населенням саме як каральний орган. І не дивлячись на те, що законом України «Про Національну поліцію» передбачено саме сервісний характер надання поліцейських послуг, ментальність українців не поспішає змінити погляд на характер діяльності поліції. Для цього потрібно прикладати певні зусилля. І якщо у вже дорослого населення України сформована певна думка щодо поліції, яку дуже важко змінити, то необхідно робити значний упор на формування високої правової культури у підростаючого покоління.

Необхідно зазначити, що на сьогодні, дійсно, такі заходи відбуваються. Так, інспектори превентивної служби, а також інспектори патрульної служби, як ланки поліції, що найбільш близькі до населення, активно долучаються до проведення різноманітних зустрічей, бесід, лекцій, ігор, вікторин, у навчальних закладах. Окрім суто просвітницької роботи, яка полягає у роз'ясненні певних правових аспектів, мета подібних заходів полягає у тому, щоб сформувати у дітей уявлення про те, що поліцейський – це не той, кого потрібно боятися, а це та людина, яка завжди допоможе та до якої можна звернутися з проблемою. Мабуть, це найголовніший здобуток таких зустрічей, оскільки формує у підростаючого покоління довіру до поліції, що є фундаментом для налагодження майбутніх партнерських відносин. Особливо потрібно підкреслили, що такі зустрічі відбуваються з учнями різних класів, тобто в залежності від вікової категорії дітей обирається своя програма правового виховання.

Як вже зазначалося, значний вплив на формування правосвідомості людей, а особливо молоді, мають засоби масової інформації. І якщо раніше у них частіше висвітлювалися негативні моменти роботи міліції, то на сьогодні підкреслюються позитивні аспекти роботи поліцейської. Більш того, транслюються як художні, так і документальні фільми та програми, в яких показується повсякденна службову діяльність патрульних поліцейських. Окрім суто розважального навантаження, подібні програми мають пропагандистські мотиви, що також сприяє росту довіри населення до поліції.

Таким чином, проблема налагодження партнерських відносин поліції та населення дуже багатоаспектна та складна. Вона потребує значної роботи всіх державних органів, яка спрямована на поступове підвищення правової культури населення. Тільки тоді, коли громадяни зрозуміють всі переваги такого співробітництва, відбудуться дійсно якісні зміни такої взаємодії. Важливим аспектом підвищення правосвідомості населення є правове виховання, що спрямоване, головним чином на дітей, оскільки саме від того, які інформація буде закладена у їх поки що гнучкий та відкритий для всього нового розум, буде залежати майбутня правосвідомість у суспільстві. І якщо ми на сьогодні зможемо викликати довіру у дітей до поліцейського, то тим самим ми закладаємо фундамент майбутнього партнерства поліції і населення.

Література:

1. Соболев В.О. Партнерство міліції з населенням як фактор громадської безпеки / В.О. Соболев // Право і Безпека. - 2002. - № 3. - С. 199-204.
2. Програма розвитку партнерських відносин між міліцією і населенням на 2000 – 2005 роки [Електронний ресурс] // <http://gagago.ru/programa-rozvitku-partnersekih-vidnosin-mij-miliciyeyu-i-n.html>.